

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЛІКАРІВ Українська медична стоматологічна академія (м. Полтава)

fmedicine@mail.ru

Вступ. Первинна медична допомога (ПМД) є одним із інструментів у вирішенні завдання досягнення населенням такого рівня здоров'я, який дозволить йому вести продуктивний в соціальному та економічному плані спосіб життя. Вона становить невід'ємну частину як національної системи охорони здоров'я, здійснюючи її головну функцію і будучи її центральною ланкою, так і загального соціально-економічного розвитку суспільства [1,2].

Пошук стандартів вищої медичної освіти є оптимальною стратегією досягнення концептуально нового рівня якості підготовки майбутніх фахівців, основою якої є підготовка медичних працівників відповідно до загальноприйнятих міжнародних норм викладання з урахуванням особливостей та інтересів національної системи охорони здоров'я [3,4,5].

Формування у вищому медичному навчальному закладі гармонійно розвинутої особи лікаря – громадянина України потребує комплексного підходу до організації навчального процесу. Необхідність вдосконалення та оптимізації навчального процесу продиктована сучасними вимогами до підготовки висококваліфікованих, всебічно розвинутих, ерудованих медичних спеціалістів [6,7,8].

Головною метою роботи викладачів вищої медичної освіти є, без сумніву, підготовка компетентних, висококваліфікованих лікарів й тому вони повинні чітко розуміти значення термінів «компетентність» і «компетенція» та умови навчання, які потрібно створити лікарям для досягнення ними відповідної професійної компетентності.

У професійній підготовці фахівців важливе значення має компетентнісний підхід – інтегративна характеристика особистості, що відображає готовність і здатність мобілізувати набуті знання, уміння, навички, досвід, способи діяльності і професійно значимі та особистісні якості фахівця.

На допомогу класичним технологічним аспектам приходять нові, зокрема, інтерактивні технології навчання. Поняття «інтерактивність» прийшло з англійської мови від слова «interact» де «inter» – взаємний, «act» – діяти. Таким чином, інтерактивність – це здатність до взаємного діалогу.

При інтерактивному навчанні всі учасники навчального процесу взаємодіють між собою, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуації, оцінюють дії колег і свою власну поведінку, занурюються в реальну атмосферу ділового співробітництва з розв'язання низки проблем відповідно до їх інтересів, потреб і запитів. При цьому відбувається постійна зміна видів навчальної діяльності.

Мета роботи – вивчити доцільність впровадження інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання лікарів-курсантів на циклі тематичного удосконалення з фаху «Загальна практика – сімейна медицина».

Об'єкт і методи дослідження. Дослідження проводилося на базі кафедри сімейної медицини і терапії Української медичної стоматологічної академії. Під час проведення занять для лікарів-курсантів з фаху «Загальна практика – сімейна медицина» на циклі тематичного удосконалення використовувались інноваційні технології та інтерактивні методи навчання, зокрема, мозковий штурм, дискусія, вивчення випадку, презентація, рольова гра [9,10].

Основною метою післядипломної освіти є акцент на практичну підготовку спеціалістів. Оцінювання практичної підготовки проводилося за сіткою оцінювання викладачем за наступними категоріями: *Клінічний аспект:* визначити ступінь невідкладності допомоги в певній ситуації; проводити клінічне обстеження та формулювати його результати; призначати додаткові обстеження та аналізи і використовувати їх результати; висувати діагностичні та терапевтичні гіпотези; виконувати прості технічні маніпуляції, необхідні в певній клінічній ситуації; *Комунікація:* надавати інформацію в зрозумілій формі; спілкуватися з пацієнтом та його сім'єю належним чином; дотримуватись правил поведінки при роботі в команді; продемонструвати здатність синтезу та наукову допитливість; *Усна презентація:* вміти описати, презентувати хід обстеження, клінічний випадок, результати наукового дослідження та інше [11].

Результати дослідження та їх обговорення. Основою діяльності сімейного лікаря є пацієнт, його вимоги, потреби та особистість, з його переконаннями, страхами, очікуваннями, нездужаннями. З цього витікають наступні положення: остаточне рішення є результатом спілкування з пацієнтом; врахування особистих аспектів вимагає роботу і, отже, відповідну підготовку майбутніх лікарів; відносини лікар-пацієнт, що відбуваються у відповідності до цього підходу, включають дії лікаря в процесі лікування та в епідеміологічних дослідженнях; лікар повинен використовувати декілька різних джерел інформації таких, як «Міжнародна класифікація первинної медичної допомоги» – IСРС-2 та численні довідники лікаря загальної практики [12].

Певна професійна компетенція лікаря формується на комплексній основі знань (декларативних та процедурних), навичок (поведінкових, операційних та когнітивних), особистих якостей і досвіду лікаря та зовнішніх обставин.

За визначенням CNGE (Національна колегія викладачів-лікарів загальної практики), компетенція – це комплексне вміння пов'язане з контекстом навчання або практичної підготовки, яке інтегрує кілька видів здібностей та вмінь і дозволяє, аналізуючи схожого роду обставини, не тільки виявляти проблеми, але й ефективно їх розв'язувати у відповідності до певної ситуації [11,12].

Для здійснення спеціальності лікаря загальної практики вимагається володіння компетенціями та п'ятьма сферами діяльності:

Специфічний клінічний підхід;

Спілкування з пацієнтами та їх оточенням;

Застосування професійного обладнання та інструментарію;

Координована взаємодія з професійним оточенням та санітарними і соціальними службами;

Вміння сприяти розвитку та підвищенню престижу галузі загальної практики.

Необхідність моделювання процесу формування дослідницької компетентності майбутніх лікарів у процесі вивчення дисциплін визначається потребою практики професійної освіти в побудові цього процесу, виділенні його базових компонентів, моніторингу результатів, отримання інформації про можливості його вдосконалення. Як відомо, модель – це штучно створений об'єкт, який передає будь-які суттєві особливості оригіналу, відображаючи в більш простому вигляді його структуру і взаємозв'язки між його компонентами. У науковій літературі існує поняття "модель" визначається як: пристрій що відтворює, імітує будову, функції, дії будь-якого іншого пристрою (при випробуваннях); образ, аналог, схема певного фрагмента реальності, об'єкта культури або пізнання оригіналу; інтерпретація (в логіці, математиці) [13,14].

Аналіз педагогічної літератури засвідчує, що процес моделювання широко застосовується в педагогіці й дидактиці. При цьому моделюванню підлягає як зміст освіти, так і навчальна діяльність. У педагогіці модель розглядається як система об'єктів або знаків, яка відтворює певні суттєві властивості системи-оригіналу, вона є узагальненим відображенням об'єкта, результатом абстрактного практичного досвіду, а не безпосереднім результатом експерименту.

Проблема моделювання педагогічного процесу знайшла відображення у науковому доробку вітчизняних науковців: О. Антонової, А. Алексюка, О. Березюка, І. Беха, В. Бондар, Г. Ващенко, С. Вітвицької, О. Рудницької, С. Гончаренко, О. Пехоти, С. Сисоєвої, О. Ярошенко та інших. Під педагогічною моделлю розуміємо систему, яка відображаючи реальний об'єкт дослідження здатна заміщати його в процесі вивчення. Для відображення цілісної картини досліджуваного процесу розроблено модель формування дослідницької компетентності майбутніх лікарів у процесі вивчення дисциплін, яку визначено як структурно-змістову. Розробляючи педагогічну модель, дійшли висновку, що проблема формування дослідницької компетентності майбутніх лікарів у процесі вивчення дисциплін є складною і різнобічною, яку потрібно розглядати з позицій декількох взаємопов'язаних наукових підходів, а саме: системного та компетентнісного [13].

Позитивний ефект застосування інтерактивних методів для навчання людей давно доведений і не викликає сумнівів. Викладачами кафедри сімейної медицини і терапії під час занять сімейними лікарями були впроваджені наступні інноваційні технології та інтерактивні методи навчання: мозковий штурм, дискусія, вивчення випадку, презентація, рольова гра [9,10].

Мозковий штурм – один із найбільш використовуваних методів у тренінгах.

Мозковий штурм має чіткі етапи, послідовність яких не може бути змінена. Викладач чітко формулює завдання, відповідь на яке потрібно знайти учасникам. Учасники висловлюють усе, що спало на думку. При цьому важливо дотримуватися одного з основних правил проведення мозкового штурму – ЖОДНИХ коментарів упродовж збирання ідей, навіть якщо вони виглядають смішними, недоречними, адже який-небудь коментар може припинити процес продукування ідей.

Дискусія – це колективне обговорення важливого питання з метою знаходження шляхів його вирішення. Ціль дискусії як методу полягає в одержанні аргументованих точок зору чи позицій на заданий предмет чи проблему.

Дискусія сприяє розвитку критичного мислення, дає змогу визначити власну позицію, формує навички відстоювання своєї особистої думки, поглиблює знання з даної проблеми.

Дискусія може проводитись у таких форматах: круглий стіл, дебати.

Вивчення випадку (кейс-метод/кейс-стаді англ. «case-study») – це спеціальна інтерактивна методика, що передбачає моделювання життєвих ситуацій, їх розгляд, вирішення за визначеним сценарієм, публічний захист прийнятого рішення.

Моделювання практичних ситуацій може здійснюватися двома способами:

На основі опису реальних подій (історія хвороби пацієнта, журнальні статті);

На базі штучно сконструйованих ситуацій (ситуаційні задачі, тестові завдання).

Презентація – це форма подання інформації як за допомогою різноманітних технічних засобів. Навчальна презентація призначена допомогти викладачу забезпечити зручне і наочне викладання теоретичного і практичного матеріалу.

Рольова гра – це гра за правилами, підпорядкованими досягненню заздалегідь окресленого ігрового результату. Ігрові ситуації моделюють або відтворюють реальні, чи типові робочі ситуації, в яких кілька людей грають визначені ролі за певним сценарієм на завчасно обрану навчальну тему. Рольова гра дозволяє створити безпечне оточення, в якому учасники можуть розглядати, а також визначити альтернативні підходи в роботі з ситуаціями.

Отримані дані свідчать про те, що моделювання процесу формування дослідницької компетентності відповідно до концепцій системного та компетентнісного підходів забезпечить позитивну динаміку рівнів сформованості дослідницької компетентності сімейних лікарів.

Висновки. Таким чином, мотивація лікарів до постійного самовдосконалення, активної участі в навчальному процесі; ґрунтова комплексна теоре-

тична та практична підготовка, закладає основи клінічного мислення та забезпечує здобуття загальних клінічних компетенцій.

Для досягнення максимального засвоєння матеріалу, щоб зробити заняття цікавим і динамічним, легким для засвоєння матеріалу, треба використовувати різні інтерактивні методи навчання, про які

йшлося вище: мозковий штурм, роботу в міні-групах, дискусію, кейс-метод, рольову гру, презентацію.

Моделювання педагогічного процесу запропонованого дослідження відповідно до концепції системного підходу гарантує розвиток у сімейних лікарів дослідницької компетентності.

Література

1. Parii VD, Korotkyi OV. Stanovlennia ta rozvytok pervynnoi medychnoi dopomohy na zasadakh zahalnoi praktyky-simeinoi medytsyny v Ukraini: ohliad literaturnykh dzherel. Ukraina. Zdorovia natsii. 2018;2(49):48-53. [in Ukrainian].
2. Primary Health Care: report of the international conference on Primary Health Care, Alma-Ata; 1978; Geneva; WHO; 1978.
3. Voronenko YuV, Mintser OP. Rozvytok novykh tekhnolohii u pislidyplomnii osviti likariv i provizoriv: tendentsii, ekspertni vysnovky ta realni otsinky efektyvnosti navchannia. Medychna osvita. 2013;2:19-23. [in Ukrainian].
4. Pylypchuk VI. Rol innovatsiinykh tekhnolohii u navchanni z tsykladu "khirurhiia" studentiv 6-ho kursu medychnoho fakultetu. Medychna osvita. 2018;1(77):43-5. [in Ukrainian].
5. Linchevskiy OV, Chernenko VM, Piatnytskyi YuS, Bulakh IYe. Shliakhy reformuvannia systemy vyshchoi medychnoi osvity v Ukraini v suchasnykh umovakh. Medychna osvita. 2017;3:6-9. [in Ukrainian].
6. Hevkaliuk NO. Kompetentnisnyi pidkhid u profesiinii pidhotovtsi likariv-stomatolohiv dytiachykh. Medychna osvita. 2018;1(77):16-8. [in Ukrainian].
7. Kosenko KM. Metodichni aspekty formuvannia u studenta-stomatoloha praktychnykh navychok ta umin. Visnyk stomatolohii. 2006;3:89-90. [in Ukrainian].
8. Obratstov PY. Ynformatsyonno-tekhnolohicheskoe obespechenye uchebnogo protsessa v vuze. Vysshee obrazovanye v Rossyy. 2001;6:46-50. [in Russian].
9. Zhdan VM, Kitura YeM, Babanina Mlu. Osnovni interaktyvni metody navchannia v pidhotovtsi likaria-spetsialista. Materialy nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu Aktualni pytannia kontroliu yakosti osvity u vyshchykh navchalnykh zakladakh; 2018 Berez 22; Poltava. s. 88-9. [in Ukrainian].
10. Zhdan VM, Kitura YeM, Babanina MYu, Tkachenko MV, Volchenko HV, Shylkina LM, et al. Implementation of main interactive teaching methods in training of medical specialist. Medychna osvita. 2018;1(77):68-71.
11. Abramovych Vle. Teoriia i metodyka vyshchoi medychnoi osvity: frantsuzkyi dosvid. Kyiv: KyMU; 2016. 120 s. [in Ukrainian].
12. Abramovych Vle. Modernizatsiia profesiinoi pidhotovky simeinykh likariv v Ukraini na dosvidi Frantsii. Kyiv: KyMU; 2016. 57 s. [in Ukrainian].
13. Moseichuk AR. Model formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh feldsheriv u protsesi vyvchennia biolohichnykh dystsyplin. Medychna osvita. 2017;1(73):96-102. [in Ukrainian].
14. Neprokyna YV. Metod modelyrovanyia kak osnova pedahohicheskoho yssledovanyia. Teoriya y praktyka obshchestvennogo razvytyia. 2013;7. Dostupno: http://teoriapractica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2013/7/pedagogika/neprokina.pdf [in Russian].

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЛІКАРІВ

Ждан В. М., Бабаніна М. Ю., Кітура Є. М., Шилкіна Л. М., Ткаченко М. В.

Резюме. У роботі вивчалася доцільність впровадження інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання лікарів-курсантів на циклі тематичного удосконалення з фаху «Загальна практика – сімейна медицина». Дослідження проводилося на базі кафедри сімейної медицини і терапії Української медичної стоматологічної академії. Під час проведення занять для лікарів-курсантів з фаху «Загальна практика – сімейна медицина» на циклі тематичного удосконалення використовувались інноваційні технології та інтерактивні методи навчання, зокрема, мозковий штурм, дискусія, вивчення випадку, презентація, рольова гра. Отримані дані свідчать про те, що моделювання процесу формування дослідницької компетентності відповідно до концепцій системного та компетентнісного підходів забезпечить позитивну динаміку рівнів сформованості дослідницької компетентності сімейних лікарів.

Ключові слова: інноваційні технології, інтерактивне навчання.

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА КУРСАХ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ВРАЧЕЙ

Ждан В. Н., Бабанина М. Ю., Китура Е. М., Шилкина Л. Н., Ткаченко М. В.

Резюме. В работе изучалась целесообразность внедрения инновационных технологий и интерактивных методов обучения врачей-курсантов на цикле тематического усовершенствования по специальности «Общая практика – семейная медицина». Исследование проводилось на базе кафедры семейной медицины и терапии Украинской медицинской стоматологической академии. При проведении занятий для врачей-курсантов по специальности «Общая практика – семейная медицина» на цикле тематического усовершенствования использовались инновационные технологии и интерактивные методы обучения, в частности, мозговой штурм, дискуссия, изучение случая, презентация, ролевая игра. Полученные данные свидетельствуют о том, что моделирование процесса формирования исследовательской компетентности в соответствии с концепциями системного и компетентностного подходов обеспечит положительную динамику уровней сформированности исследовательской компетентности семейных врачей.

Ключевые слова: инновационные технологии, интерактивное обучение.

APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES ON THE CREATION OF QUALIFICATION OF DOCTORS

Zhdan V. N., Babanina M. Yu., Kitura Ye. M., Shilkina L. M., Tkachenko M. V.

Abstract. New, particularly, interactive learning technologies are coming for the support of classical technological aspects. The term "interactivity" has come to us from the English language from the word "interact" where "inter" is a reciprocal, "act" – to act. Therefore, interactivity is the ability to have the interactive dialogue.

All participants in the interactive learning process can interact with each other, share of information, collectively solve the problems, simulate different situations, evaluate the actions of their colleagues and their own behavior, and immerse themselves in the real atmosphere of business cooperation to solve a series of problems in accordance with their interests, needs and requests. In this case, there are constant changes in the types of educational activities.

The objective of the work was to study the feasibility of introducing of innovative technologies and interactive methods of teaching cadets in the cycle of thematic improvement in the specialty "General Practice – Family Medicine".

The research was conducted on the basis of the Department of Family Medicine and Therapy of the Ukrainian Medical Stomatological Academy. At the time of the conducting classes for cadets-doctors in the specialty "General Practice – Family Medicine", for the cycle of thematic improvement, innovative technologies and interactive teaching methods were used, in particular, brainstorming, discussion, case study, presentation, role-playing game.

The positive effect of using interactive methods for teaching people has been long since proven and there was not doubt. The following innovative technologies and interactive teaching methods were introduced by the teachers of the Family Medicine and Therapy Department during the classes of family doctors: brainstorming, discussion, case study, presentation, role play.

Thus, the motivation of doctors to continuous self-improvement, active participation in the educational process; the comprehensive complex theoretical and practical training, laying the foundations for clinical thinking and ensuring the acquisition of general clinical competencies.

To achieve maximum material absorption, to make the class interesting and dynamic, easy to master the material, it is necessary to use various interactive teaching methods discussed above: brainstorming, work in mini-groups, discussion, case-method, role-playing game, presentation.

Modeling the pedagogical process of the proposed study in accordance with the concept of a systematic approach guarantees the development of family doctors of research competence.

Key words: innovative technologies, interactive learning.

*Рецензент – доц. Беляєва О. М.
Стаття надійшла 14.09.2018 року*

DOI 10.29254/2077-4214-2018-4-1-146-145-150

УДК 378:616.314-089.23

Куроєдова В. Д., Галич Л. Б., Макарова О. М.

ІСТОРІЯ, СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МЕДИЧНОЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ З ФАХУ «ОРТОДОНТІЯ»

Українська медична стоматологічна академія (м. Полтава)

umsa.polo@gmail.com

Всесвітньою організацією охорони здоров'я у ХХІ сторіччі перспективними напрямками стоматології названі ортодонція та імплантологія, саме тому ми можемо пишатися наявністю в Українській медичній стоматологічній академії кафедри післядипломної освіти лікарів-ортодонтів, створеної за світовими зразками.

Д.м.н., професор Григор'єва Л.П.

Професор, д.мед.н. Куроєдова Віра Дмитрівна в 1991 р. вперше в Україні очолила курс післядипломної освіти з фаху «Ортодонція», як окремої дисципліни – втілила в життя мрію свого вчителя, засновника Полтавської школи ортодонції і професора Григор'євої Л.П.

Через 10 років колектив під її керівництвом сформувався в кафедру післядипломної освіти лікарів-ортодонтів.

Д.м.н., професор Куроєдова В.Д.

За для відокремлення студентської ортодонції в самостійну дисципліну кафедру було реорганізовано в кафедру ортодонції та післядипломної освіти лікарів-ортодонтів сумісну для студентів та курсантів, а в 2010 році – створено окремо два навчальні підрозділи: кафедру післядипломної освіти лікарів-ортодонтів і студентську кафедру ортодонції [1].

Колектив кафедри представлений 1 професором, 2 доцентами, 4 асистентами, з яких 3 мають ступінь кандидата медичних наук. З курсантами плідно працюють сумішники кафедри: логопед – д.м.н., професор Пахомова Н.Г., психолог – д.п.с.н., професор Седих К.В., хірург – к.м.н., доц. Коломієць С.В. На кафедрі працюють два зубних техніки вищої категорії, які мають великий досвід роботи із виготовлення ортодонтичних апаратів різного ступеня складності, допомагають у розробці